

معاون وزیر علوم در پاسخ به «فرهیختگان»:

بورس‌ها می‌توانند مقدمه‌ای بر اجرای برنامه هفتم باشند

آیین‌نامه دانشجویان سرآمد و بورس مقدمه‌ای برای آینده است

هاشم داداش‌پور، معاون وزیر علوم و رئیس سازمان امور دانشجویان در حاشیه نشست طرح سید جامع بورس‌های دانشجویی با اشاره به لایحه سند توسعه هفتم گفت: «قانون اساسی کشور در مورد هزینه تحصیل جوانان به آموزش رایگان تا حد خود کفایی اشاره دارد، این حد خود کفایی را دولت تعیین می‌کند، در لایحه برنامه هفتم توسعه مساله نیازهای کشور در حوزه تحصیل افراد ذکر شده است که این نیازها باید از طریق بورس دانشجویان تامین شود. ممکن است آیین‌نامه دانشجویان سرآمد و بورس دانشجویان مقدمه‌ای برای آینده باشد، اما موقتی که مصوبه مجلس ابلاغ نشود، نمی‌توان در این مورد اظهار نظر کرد. پس از تصویب مجلس، مصوبه به‌عنوان نقشه‌راهی برای وزارت علوم تلقی می‌شود و متناسب با آن آرایش جدیدی در حوزه وزارت علوم تعریف خواهیم کرد. اما تا قبل از تصویب مجلس هیچ برنامه‌ای رزمی‌توان به سند هفتم توسعه نیست داد.» داداش‌پور در ادامه اظهار کرد: «برآورد خاصی در مورد استقبال دانشجویان از طرح بورس‌های دانشجویی ندارم، زیرا این طرح امروز آغاز شد. بخشی از تمایل دانشجویان به بورس‌ها سازمان امور دانشجویان برمی‌گردد و بخشی از آن مربوط به عملکرد دستگاه‌های اجرایی است. دانشجویان می‌توانند در چهارچوب آیین‌نامه طرح بورسیه دانشجویی، آینده شغلی خود را تضمین و کمک‌هزینه تحصیلی دریافت کنند. بورس دانش که با هدف جذب ۱۰۰۰ نفر راه‌اندازی شده است به معنی تضمین آینده شغلی نیست ولی با قصد تخصیص کمک‌هزینه تحصیلی به دانشجویان است. بورس دانش یک زمینه فعالیت در حوزه علوم پایه است که حاکمیت وظیفه دارد آنها را احیا و تقویت کند.» رئیس سازمان امور دانشجویان در پاسخ به سوال «فرهیختگان» درباره تامین هزینه‌های رفاهی از طریق وام‌های دانشجویی که در لایحه سند هفتم توسعه آمده، گفت: «در مورد تامین هزینه‌های رفاهی دانشجویان از طریق وام‌های دانشجویی هنوز به قطعیت نرسیده‌ایم. در این زمینه گزینه‌های مختلفی در نظر گرفته شده که یکی از آنها ارائه تسهیلات به صورت وام به دانشجویان است. این موضوع به‌محض به قطعیت رسیدن در فضای رسانه‌ای اعلام می‌شود.»

سر باز صنعت؛ مسیری برای جذب نخبگان

داداش‌پور در نشست روز گذشته با بیان اینکه سازمان امور دانشجویان متولی تمام بورس‌های کشور است، گفت: «دانشجویان دکتری می‌توانند به‌عنوان فرصتی برای مطالعه و تحقیق، یک بازه شش‌ماهه تحقیقاتی داخلی و خارجی دریافت کنند.» او درباره ایده «سرباز صنعت» خاطرنشان کرد: «برای حل مشکل سربازی این دانشجویان نیز ایده سرباز صنعت را مطرح کرده‌ایم که رابرتی با نیروهای مسلح داشته‌ایم تا نخبگان ما با سرعت بیشتری جذب شوند.»

می‌گیرد. به همین جهت طراحی سامانه سبب، باعث تسهیل ارتباط دانشجویان متقاضی با دستگاه‌های نیازمند خواهد شد. همچنین در نگاه‌های اقتصادی بر طرف کردن مسائل حوزه صنعت برعهده دانشجویان قرار می‌گیرد و نیاز سازمان و بنگاه دولتی و غیردولتی را برآورده می‌کند.

بورس وطن برای توسعه و تقویت تعاملات علمی

مهاجرت کشورهای اروپایی و آمریکایی اغلب مشتاق و خواهان دارد. این درحالی است که ما باید با کشورهایی که برای مهاجرت به آنها تقاضایی وجود ندارد هم راه ارتباطی ایجاد کنیم. کشورهای آفریقایی و آمریکای لاتین جزء این کشورها هستند که عمدتاً به دلیل عدم حضور دانشجویان در این کشورها شناخت خوبی از آنها نداریم. داداش‌پور با توضیح حضور بورس وطن در نشست روز گذشته به مسیر تحقق این مساله اشاره کرد و گفت: «بنا است از کشور باقی بمانند و شاهد مهاجرت معکوس باشیم.»

بورس دانش یکی دیگر از تسهیلاتی است که دانشجویان از امسال می‌توانند دریافت کنند. رشته‌های علوم بنیادین و پایه حوزه‌هایی هستند که حاکمیت به آنها نیاز دارد. داداش‌پور در توضیح این بخش از بورس‌های دانشجویی گفت: «بنا داریم از طریق بورس دانش، نیروهای نخبه و افرادی که در کنکور رتبه خوبی کسب کرده‌اند راه سمت علوم بنیادین و پایه سوق دهیم، این بورس از مهرماه امسال برای یک هزار نفر از دانشجویان فعال خواهد شد.» بورس مشاغل هم یک بورس تعهدآور بین سازمان دانشجویی و دستگاه‌هایی است که می‌توانند با بورس دانشجویان رتبه بالای کنکور از ظرفیت نخبگان در دستگاه‌ها و شرکت خود استفاده کنند. رئیس سازمان امور دانشجویان معتقد است با اجرای این بخش از طرح بورس‌های دانشجویی نیروی نخبه در سید شغلی صنعت، سازمان یادستگاه بورس دهنده قرار

می‌تواند در استانی‌های کوچک نمی‌توانند رشد کنند، اما واقعیت این است که ما تا وقتی جزئی از بدنه دولتی هستیم نمی‌توانیم مانند بخش خصوصی درآمد داشته باشیم.»

مدیر مرکز رشد واحدهای فناور بیرجند تصریح کرد: «این مساله باید از سمت نهاد‌های بالادستی اعمال شود، در دستگاه‌های دنیا اساتید حقوق بگیر دانشگاه نیستند و اساتید به دلیل شرایط حضور در دانشگاه مکلف است که منابعی را برای دانشگاه از طریق پروژه‌های صنعتی جذب کند. اما در ایران هیأت علمی تا وقتی که حقوق مکفی دانشگاهی دریافت می‌کند در حوزه فناوری فعالیت نمی‌خواهد کرد.»

هشیار مقدم با بیان پیوستگی مراحل خصوصی سازی گفت: «ما نمی‌توانیم از یک کشور جهان سوم توقع داشته باشیم در حوزه های تک فعالیت کند و بتواند آن محصول را وارد بازار کرده و تمام عوامل و بخش خصوصی سهم خود را از سود حاصل شده بردارند و این چرخه به درستی ادامه پیدا کند.»

بورس‌های ۱۳ گانه دانشجویی را بهتر بشناسید

طرح سید جامع بورس‌های دانشجویی شامل ۱۳ بورس در حوزه‌های مختلف اعم از بورس دانش، بنگاه‌های آموزشی، مشاغل، وطن، کوتاه مدت خارج و داخل کشور، سرآمدان، ابرار، فنی و مهندسی، علوم انسانی، سلامت، علوم پایه، هنر و بورس سال آخر است. سازمان امور دانشجویان مبتنی بر نیاز حوزه‌های مختلف تلاش کرده تا با طراحی بورس، نیازهای علمی و مهارتی دانشجویان را پوشش دهد و در راستای بهبود توزیع دانشجو در رشته‌های مختلف قدم بردارد. برای مثال، بر مبنای آمار اعلامی معاون وزیر علوم، اعضای هیأت علمی رشته‌های هنر در دانشگاه‌های زیرمجموعه وزارت علوم ۹۰۴ نفر است و با در نظر گرفتن مدرسان معماری و شهرسازی، مجموعاً ۳۵۳ هیأت علمی در هنر در کشور مشغول به فعالیت هستند. آمار کنکور در سال‌های اخیر نشان می‌دهد که جمعیتی حدود ۱۶۰ هزار نفر چشم انتظار تحصیل در رشته‌های هنر هستند که از این تعداد فقط ۱۰ هزار نفر می‌توانند به خواسته خود برسند. که همین موضوع چالش جدی در فضای آموزش هنر ایجاد کرده است. در مقابل سازمان امور دانشجویان با طراحی بورس هنر به دنبال تامین بخشی از کمبود هیأت علمی هنر در مقطع کارشناسی ارشد و دکتری در کل کشور است.

مراکز رشد کشور بودجه مورد نیاز خود را از منابع دولتی و با واسطه از پارک‌های علم و فناوری دریافت می‌کنند، با این حال کمبود منابع مالی همواره از چالش‌های مراکز رشد است. همچنین مدیران مراکز رشد معتقدند جای خالی سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در این زمینه به کیفیت فعالیت‌های مراکز رشد آسیب زده است. گفت‌وگوی «فرهیختگان» با مدیران مراکز رشد در زمینه ارائه راهکار جهت استقلال بودجه مراکز رشد را در ادامه می‌خوانید.

بودجه مراکز رشد در وضعیت خوبی نیست

اسماعیل هشیار مقدم، مدیر مرکز رشد واحدهای فناور بیرجند درباره بودجه مراکز رشد گفت: «بودجه مراکز رشد زیر نظر پارک‌های علم و فناوری است و اصلاً وضعیت خوبی ندارد. مراکز رشد فقط زنده‌اند و با توجه به نظر کارشناسی افراد در این حوزه در واقع ما با تکیه بر شبکه‌سازی و تجربه‌ای که مراکز رشد در سال‌های گذشته به دست آورده است پیش می‌رویم و به شدت با کمبود منابع مالی مواجه هستیم. پارک علم و فناوری خراسان جنوبی یک نهاد ملی است و تمام بودجه آن از سمت دولت پرداخت می‌شود.»

وی افزود: «مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری زمانی می‌توانند نسبت به حمایت مالی از سمت دولت مستقل باشند که خصوصی سازی شوند، با این حال در استان‌های کوچک مراکز رشد دولتی رقیب پارک‌ها و مراکز خصوصی

فرهیختگان گزارش می‌دهد

سرمایه‌گذاری بخش خصوصی: حلقه مفقوده بودجه مراکز رشد

بودجه عملکردی می‌تواند راه نجات مراکز رشد باشد

سهیل وثوقی، مدیر مرکز رشد قائن در خراسان جنوبی با اشاره به اصلاح بودجه مراکز رشد گفت: «اصلاح ساختار بودجه باید از سمت وزارتخانه صورت بگیرد و به مراکز رشد اجازه داده شود که بتوانند درآمدزایی مستقل داشته باشند. متأسفانه ما از شرکتی که برای رشد آن تلاش می‌کنیم و سعی داریم آن را از مرکز رشد خارج کنیم انتفاعی نمی‌بریم.»

وی افزود: «انتفاع مراکز رشد از شرکتی که رشد کرده آنجایی است که می‌خواهد بستری برای شرکت‌های جدید فراهم کند، بنابراین باید از شرکت‌های رشد یافته درآمدی کسب کند و تا این زمان هیچ ساختاری وجود ندارد که به صورت قانونی بتوانیم از این موضوع درآمدزایی کنیم. همچنین بودجه باید به صورت عملکردی بر پارک‌ها اعمال شود که خبرهایی در این حوزه به گوش می‌رسد و این مساله در مراکز

رشدی که فعالیت بیشتری دارند نمود پیدا خواهد کرد.» وثوقی با اشاره به مشکلات مراکز رشد بیان کرد: «ما در مناطق مرکزی با مشکلات زیادی مواجه هستیم زیرا جذب سرمایه‌گذار در این مناطق کمتر رخ می‌دهد، بنابراین باید راهکارهایی برای برطرف کردن چالش‌ها در کنار آن بودجه عملکردی برای مراکز رشد مناطق خاص اعمال شود.»

تمرکززدایی از پایتخت، مهم‌ترین اصل تقویت مراکز رشد

سیدناصر سجادی، رئیس مرکز رشد طیس با اشاره به بودجه مراکز رشد اظهار کرد: «بودجه ما در پارک علم و فناوری مصوب شده و به صورت تنخواه پرداخت می‌شود. ضمن اینکه اگر در مرکز رشد به امکاناتی نیاز داشته باشیم درخواست می‌دهیم و پس از تصویب در استان برای ما فراهم می‌شود. در واقع مراکز رشد دارای بودجه مستقلی که مدیر مرکز بتواند آن را مدیریت کند نیستند.»

وی در ادامه گفت: «در زمینه وابستگی بودجه مراکز رشد به دولت بهترین راه‌حلی که وجود دارد خصوصی سازی است، همچنین مساله تمرکززدایی از پایتخت و توجه به استان‌های محروم همواره در نهاد‌های مختلف مطرح می‌شود، بخش خصوصی در شهر تهران به دلیل حضور شرکت‌ها و طرح‌های قوی تر حاضر به سرمایه‌گذاری است ولی در مناطق محروم بخش خصوصی تمایلی به سرمایه‌گذاری در مراکز رشد ندارد، بنابراین دولت باید بودجه پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد استان‌های برخوردار را به بخش خصوصی واگذار کرده و آن اعتبار را در استان‌ها و مراکز رشد محروم که نیاز به حمایت مالی بیشتری دارند صرف کند. با این شیوه با میزان بودجه کمتر نیاز شهرستان‌ها برطرف می‌شود و تمرکززدایی از تهران برداشته خواهد شد، همچنین به تبع آن شاهد کاهش مهاجرت از شهرستان‌ها به مراکز استان و پایتخت خواهیم بود و در نهایت فشار از دوش دولت برداشته می‌شود.» مدیر مرکز رشد شهرستان طیس با اشاره به حضور مراکز رشد در کنار دانشگاه‌ها به جهت برطرف کردن مسائل مالی بیان کرد: «مرکز رشد یک مرکز حمایتی است، پیش شرط حضور مرکز رشد در کنار دانشگاه‌ها به‌عنوان بازوی کمکی این مساله این است که باید زیرساخت‌ها فراهم شود، تا وقتی که مراکز رشد زیرساخت مناسب و منابع مالی در اختیار نداشته باشد این هدف محقق نمی‌شود.»

برگزاری پنجمین دوره جایزه مصطفی (ص) در اصفهان

مدیر بنیاد علم و فناوری مصطفی (ص) گفت: پنجمین دوره اعطای این جایزه دهم مهر ماه ۱۴۰۲ با حضور مسئولان علم و فناوری، دانشندان و فنوآوران، اصحاب رسانه و نقش آفرینان زیست‌بوم علم و فناوری جهان برگزار خواهد شد. مهدی صفاری‌نیا با اعلام این خبر اظهار کرد: «هفته جایزه مصطفی (ص) هر دو سال یک بار هم‌زمان با میلاد حضرت رسول اکرم (ص) در هفته وحدت (۶ تا ۱۲ مهرماه) برگزار می‌شود و پنجمین دوره آن اسفال دهم مهر برگزار خواهد شد. بنیاد علم و فناوری مصطفی قصد دارد تا با برگزاری برنامه‌های متعدد علمی و ترویجی با حضور میهمانان برجسته بین‌المللی، علم و فناوری را در هفته وحدت به نام رسول گرامی اسلام به اهتزاز درآورد.» وی افزود: «پنجمین آیین اعطای جایزه مصطفی (ص) روز دهم مهرماه ۱۴۰۲ در اصفهان برگزار خواهد شد. استانداری اصفهان با همراهی سایر نهادهای آن استان شامل شهرداری، بنیاد ملی نخبگان، شرکت فولاد مبارکه و اتاق بازرگانی میزان پنجمین دوره اعطای جایزه مصطفی (ص) هستند.»

شریف ۴۰ درصد کمبود خوابگاه متاهلی دارد

رسول جلیلی، رئیس دانشگاه شریف در گفت‌وگو با دانشجو، با اشاره به بازسازی و آماده‌سازی خوابگاه‌های این دانشگاه در ایام تابستان گفت: «خوابگاه‌های دانشگاه شریف سال گذشته بعد از کرونا بازسازی شد اما ظرف یک سال گذشته استهلک‌ای ایجاد شده که باید در دوماه باقی‌مانده از تابستان آماده‌سازی شود.» وی افزود: «در مجموع دانشگاه شریف، هم در بخش دانشجویان مجرد و هم متاهل با کمبود خوابگاه مواجه است و باید در شان یک دانشگاه خوب کشور به دانشجویان خدمات ارائه دهیم.»

جلیلی با بیان اینکه هیچ دانشجوی متاهلی نباید بدون خوابگاه باشد، تصریح کرد: «در حال حاضر حدود ۴۰ درصد کمبود خوابگاه متاهلی داریم و تعداد دانشجویان متاهل دانشگاه شریف روبه افزایش است و تعداد خوابگاه‌ها کافی نمی‌کند. طبق سیاست‌های ابلاغی باید خودمان را به جایی برسانیم که کمبود خوابگاه برای دانشجویان متاهل نداشته باشیم، اما خوابگاه ساختن فرآیند چند ساله بوده و زمان زیادی برای ساخت آن نیاز است. برای خوابگاه غیرمتاهلی نیز به اندازه‌ای که ظرفیت داریم دانشجویی بگیریم و بخشی را هم بدون خوابگاهی می‌پذیریم.»

استفاده از هوش مصنوعی برای تشخیص تقلب‌های علمی در ایراندک

رئیس پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران اقدامات این پژوهشگاه برای استفاده از هوش مصنوعی برای تشخیص سوءفترهای علمی را تشریح کرد.

محمد حسن زاده در گفت‌وگو با ایسنا در مورد استفاده از هوش مصنوعی برای تشخیص تقلب‌های علمی و پژوهشی، گفت: «استفاده از هوش مصنوعی ابعاد مختلفی را در بر می‌گیرد. هوش مصنوعی به‌مثابه یک پیشرفت فناورانه می‌تواند در جهت مثبت و سازنده و همچنین منفی و غیرسازنده مورد استفاده قرار گیرد. امروزه هوش مصنوعی امکان خلق آثار با استفاده از فابریکیت کردن یا جعل داده‌های موجود در فضای اینترنت را فراهم کرده است. این به این معناست که حتی خود شخص ممکن است در فرآیند خلق اثر مشارکت کمتری داشته باشد.» وی در مورد راهکار مواجهه با این مشکل، توضیح داد: «برای مواجهه با این موضوع دو بُعد مهم پیش روی ماست. اولاً، از هوش مصنوعی برای شناسایی سوء استفاده‌های علمی استفاده کنیم. مساله دوم پیش روی ایراندک حرکت به سوی شناسایی آثاری است که از طریق هوش مصنوعی خلق می‌شوند.»

رئیس پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران در مورد استفاده از هوش مصنوعی برای شناسایی سوء استفاده‌های علمی، گفت: «ایراندک همگام با پیشرفت‌های جهانی، در سال ۱۴۰۱ با رونمایی از نسخه جدید سامانه خود با به کارگیری قابلیت‌های هوش مصنوعی تغییرات غیرمعمول رایج در متون از منظر ساختاری و محتوایی را شناسایی می‌کند. بنابراین با کاربست قابلیت‌های هوشمندی، امکان بسیاری از سوء استفاده‌ها در آثار علمی که در ایراندک همانند جویی می‌شوند، از بین رفته است.»